VILNIUS. Šestadienis 1928 m. Gruodžio men. 1 d. II metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ — 22 (29)

*Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.*

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS
Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1.
Skrzynka Nr. 115.
Nr. kaina 20 skt. Užsieniuose dvigubai.

EINA DU KARTUS
Į MENESĮ

Interesantus redakcija primineja kasdien, išskiriant šeštadienius, nuo 4—6 v. p.p.
Adr.: Niemiecka 1, Hotel Sokołowskiego.

Iliuzijos ir realybė.

Daugelis žmonių, kurių negalima skaityti fašistais, bet kurie dėka savo naivumo visai nesąmoningai padeda įsigaleti fašizmui musų krašte, — raminasi patys ir kitus ramina, sakydami, kad fašizmas netolimoj ateity savaime išnyksiąs Lietuvoj. Nes, girdi, šiandien jau ir patys diktatoriai mato, kad toliau taip valdyti, kaip iki šiol valdo, negalima, nes tokiomis valdymo priemonėmis neįgijo ir neįgys krašto daugumos simpatijų bei prielankumo. Be to, pačių fašistų tarpe vykstančios peštynės, kova del šiltų vietų, įvairios intrigos ir t. t. esąs riškus požymys besiartinančio fašistinio viešpatavimo galo.

Iš vienos pusės žiurint atrodo, kad lietuviškasis fašizmas, nesuspėjęs pilnumoj pasireikšti, jau sukiužo ir nežiurint visų didžių pastangų jį dirbtinai palaikyti, yra silpnas. Bet iš to anaiptoll nereikia daryti išvadų, kad musų fašistiniai diktatoriai, kurie ryžosi **pasipelnymo tikslais**, kriminalinio pobudžio priemonėmis šokti prie valdžios vairo, geruoju nuo valdžios atsisakytų. To jie niekuomet nepadarys, ypač, kad fašistiniai „vadai" ir „vadukai" labai gerai nusimano, kad netekus valdžios, juos laukia kartuvės, geriausiu atveju — katorginis kalejimas. Tačiau šių apystovų negali ar nenori suprasti kai kurie musų politikai, ypatingai dedasi jų nesupranta, ištroškę valdžios Lietuvos opozicinių partijų vadai.

Kuomet atvykęs iš Karaliaučiaus Voldemarukas davė žurnalistams intervju, „Liet. Žinių" atstovas, užsiminė Voldemarui apie seimą. Tas seimo klausimas sukėlė žurnalistų tarpe gardaus juoko; nusišypsojo ir pats Voldemaras, vienok krikščionių demokratų, taip pat ir valstiečių-liaudininkų vadai daro rimtą miną ir sako, kad seimo klausimas atrodo nejuokingas. Štai krikščionys demokratai, įrodinėdami Voldemarui seimo reikalingumą, sako kad: „piliečiai vis tik nėra nei jaučiai, nei avių banda, kuriai vis tiek koks piemuo ją gano, rimbu šonus tvoja" („Sutemos" Nr. 13). Valstiečiai-liaudininkai, taip pat šneka kad: „nuolat keldami seimo klausimą mes noretume tureti — laisvai išrinktus šalies atstovus" („L. Ž." Nr. 250).

Mums rodos, kad šitokiais argumentais, jog piliečiai ne jaučiai ir ne avys, atseit, negalima jų rimbais mušti, arba **noru** seimą tureti, nė krikščionys demokratai, ne v.-liaudininkai fašistų neįtikins seimą šaukti. Juk tik reikia pažvelgti į fašistinių „vadų" praeitą per du metu šuntakį, o pamatysime, kad paskui juos ištisai traukiasi nekaltų žmonių kraujo žliugė. Fašistiniai diktatoriai puikiausiai žino savę kas jie per vieni, gerai įvertina savo darbus ir nusimano, kad seimo sušaukimas, nors ir smetoninio, reikštų tyčia kišimą savo galvų į kartuvių kilpas. Todel apie atsitraukimą iš valdžios, seimą sušaukus, arba bent apie pakeitimą nežmoniškai žiaurių valdymo priemonių, jie ir manyte nemano. Ten kur pastatytas klausimas: „žut, ar but?" joks vidurys, joks kompromisas negalimas, nes visos priemonės eina ir eis palaikymui „but", visai neatsižvelgiant kad tas „buvimas" prarys lietuvių tautai vis naujus ir naujus šimtus piliečių.

Tik pažiurėkime, kas do asabos stov fašistinės valdžios priešaky. Imkime pačias fašistinės valdžios žvaigždes: Plechavičių, Grigaliuną-Glovackį, Skorupskį, Musteikį ir visą

eilę kitų. Juk tai visi jie yra prityrę, patentuoti galvažudžiai, nepataisomi alkoholikai, kuriems pilietis nugalabyti suteikia didį malonumą, lygiai kaip „kleboniška“ ant labo ryto išgerti. Tų vyrų, už nusikalstamus darbus prieš žmonių gyvybes, senai jau verkia jų nesulaukkada kartuvių kilpa!

Smetona su Voldemaru, nors savarankiai piliečių ir nežudo, bet toms žudynėms pritaria ir palaiko jas. Be to, šie abu politiniai avantiuristai turi bylas už pinigų išaikvojimą: Smetona paglemže amerikiečių aukas prisiųstas Lietuvos atstatymui, o Voldemaras sudorojo 5 milijonus auks. dar anais metais, budamas užsienių reikalų ministeriu. O kiek dabar jie pasisavina surinktų iš žmonių pinigų, kuomet nėra kas jų kontroliuoja? Dar kiek anksčiau, kuomet darbo federacija išejo „opozicijon“, Valstybes kontrolerius federantas Milčius, buvo pradejęs slaptai užsirašinėti kiek Voldemaras ir Smetona neteisetai išaikvoja žmonių pinigų. Bet kam tai įskundus, Milčius už tuos užrašus buvo pašalintas iš kontroleriaus vietos ir patupdytos kalejiman, kaipo „valstybės priešas“!

Šitaip dalykams stovint, galvoti apie tokius neįvykdomus dalykus, kaip seimo sušaukimas, yra visiškai neišmintinga, tuo labiau pasiduoti iliuzijoms tiems, kurie nenustojo regejimo ir žmoniškų pajautimų, kurie yra liudininkais mūsų kraštą ištikusios tragingos padeties, nereiketų. Vienok musų lietuviškas budas yra ypatingas. Ir nežiurint šių visų negalimumų, krikščionys demokratai ir valstiečiai-liaudininkai, jau greit bus du metai, kaip laikas nuo laiko prabildami, nori įkalbėti fašistiniams Lietuvos diktatoriams sušaukti seimą. Mes jau ne kartą turejome progos pareikšti, kad visos kalbos apie seimo rinkimus yra bergždžios iki fašistai-tautininkai nori gyventi. O ar jie kada nors gyventi nebenores, tai tokio klausimo, rodos, niekas kas gyvas nestato. Savo tarpe fašistiniai vadai gali ėstis, intriguoti, snukius vieni kitiems daužyti, šaudyti vieni kitus ir t. t., tai čia tų supuvusių žmonių ypatingos savybės. Bet jeigu tik pamatys, kad reikalas liečia kailį viso fašistinio kolektyvo, tuomet, aišku, laikysis iš paskutinių pakol gales.

Mes nesiimam mokinti nė krikščionių demokratų, nė valstiečių liaudininkų vadų. Tačiau mes turime pagrindą tvirtinti, kad jų opozicinės politikos principai apsunkina kovą, padeda diktaturai įsigalėti ir prailgina, Lietuvai pragaištingą, fašistų viešpatavimą.

Akyvizdoj skaudžios Lietuvos gyvenimo tikrenybės, tokia „opozicinių“ partijų vadu taktika, iš Lietuvos liaudies senai jau užsitarnavo pasmerkimą.

Kodel tautininkai laikosi?

Žmones negali suprasti kaip galejo tautininkai, budami krašte nepopuliarus ir daugumoje kariuomenes neturedami pasitikejimo, pagrobti valdžią. Dar nesuprantamiau yra kaip ta maža grupe, sutraukusi aplink save visuomenes atmatas ir kitų partijų blogiausią elementą, gali pora matų valdyti kraštą. Eiliniam piliečiui tai visai nesuprantama. Kuo gi tautininkai stiprus? Gal savo pozityve programa? Bet jie jokios programos neturi. Tupciojimas vietoj, tuščios pagiros ir žiaurios represijos yra charakteringieji požymiai tautininkų viespatavimui. Nuo iškilmingo Voldemaro raštisko pasižadejimo laikytis S. Seimo konstitucijos iki renglamo neva tautos atsiklausimo, per leitenantų konstituciją ir tosios nesilaikymą lyg raudonas siulas matosi tas tautininkų beprogramiškumas, jų gyvenimas tai dienai. Visus politinius tautininkų siekimus galima išreikšti vienu žodžiu — *išsilaikyti*. Ne koki programa ir ne noras sutvarkyti Lietuvos gyvenimą pagal savas idejas, bet tiktai noras islaikyti valdžią savo rankose nustato tautininkų politinių veiksmų liniją. Visos tautininkų skelbiamos „reformos“ turi tikslą pailginti jų viešpatavimą, o kadangi del stokos bet kokio visuomeneje prijautimo sunku yra surasti reikiamas formas, tai ir visos reformos vilkinasi, vis bijomasi, kad ką nors sureformavus neprisieitų atiduoti dalį valdžios kam nors kitam.

Lygiai ir ekonomineje politikoje tautininkai neturi jokios programos, kuri pajegtų užinteresuoti plačiąją visuomenę. Kalbos apie ukininkų vienybę ir jų gerovę, apie žemes ukio kelimą lieka tušti žodžiai, jei tas kalbas neseka darbai. O tų darbų nera. Stoka nusausinimo šiais lietingais metais padare Lietuvos ukininkams milijoninių nuostolių, o valdžia žemes nusausinimui šiais metais skiria tik vieną milijoną litų tuo tarpu kai pernai buvo skirta du su puse milijono. Žemes ukiui kelti išlaidos šįmet ir išviso sumažintos. Sunkus metai padare opiu kredito reikalą ukininkams, o palyginami pigesnis kreditas iš Žemes Banko smulkiems ir vidutiniems ukininkams visai neprieinamas. Didelis įsiskolinimas ir stoka pajamų daug ukininkų privers šiais metais licituotis. Jei šiais metais miško kertama už 10 milijonų lt. daugiau negu pernai, tai tas tik parodo, kad tautininkai gyvena iš rankos į burną. Taip su musų miškais elgesi tiktai okupantai vokiečiai per karą. Kariuomenei šįmet išleidžiama 9 milijonai lt. daugiau negu pernai ir tai ne kariuomenes apginklavimui, bet jos papirkimui ir patraukimui savo pusėn. Persekiojimas ekonominių darbininkų organizacijų, uždraudimas darbininkams kovoti už pagerinimą savo buvio rodo tautininkų baimę bet kokių organizacijų. Skambiais šukiais suvadžioti ukininkus, didinti neproduktingas išlaidas, naikinti krašto turtus, pasmerkti badauti darbininkus ir proteguoti neskaitlingą dvarininkų ir pramonininkų skaičių nera ekonomine politika. Tai yra okupantų politika link pavergto krašto.

Ir užsienių politikoj tautininkai laikosi savęs išlaikymo linijos. Buvę prieš konkordatą ir popiežiaus poziciją link Vilniaus jie pirmiausiai tikslu papirkti Lietuvos klerikalus — sudare, bene vienintelį pasauly, savo nusileidimu klerikalizmui, konkordatą. Buvę už sąjungą su vokieciais ir rusais jie, Lietuvą izoliavę, liko jų įrankiu.

Taip pat ir visose kitose srityse tautininkai ne vykdo kokią nors programą, bet maišo pėdas turedami tik vieną tikslą — bet kokia kaina likti šalies seimininkais. Kas pasakyta apie tautininkus dar labiau tinka su jais susigiminiavusioi karininkų daliai. Įsigelėę politikuoti karininkai iš viso savo „reformų“ nei siekimų neskelbia. Jiems visai užtenka už Voldemaro nugaros jaustis šalies šeimininkais ir čiulpti kraštas.

Tautininkai neturi nė savo centrines figuros — savo Musolini, Pilsudskio, Hindenburgo, ar Prime de Riveros — neturi asmens apie kurį but galima visuomene grupuoti ir kurs atstotų programą. Sutižęs, raguotas Smetona tinka tik liaudžiai prezentuoti. „Savųjų" tarpe tai yra pajuokos objektas. Anekdotai apie raguotą Smetoną ir rasputiną Tamošaitį tautininkų tarpe nemažiau kartojami, kaip ir šiaip publikoje tai ne ra vadas, bet tiktai čučela vado plunksnose. Iš kitų žymesnių tautininkų tiktai dvikalbis ir ilgapirštis Voldemaras daugiausia tinka tatutininkus atstovauti. Bet Voldemaro moralis veidas tiek jau yra purvinas, jog jis gali buti pravadyriu bet ne vadu.

Vienok jei tautininkai bet kokia kaina *nori* išlaikyti valdžią savo rankose ir čiulpti krašto syvus, tai is to visai neaišku kodel jie jau dveji metai *gali* išsilaikyti. Noreti ne visada reiškia galeti. Žiaurus teroras ir priveisimas neįmanomos galybes šnipų taip pat klausimo neišaiškina. Šnipinejimas ir teroras tautininkams palengvina, o demokratijai pasunkina darbą. Atsakymo gi į klausimą reikia ieškoti pačioj Lietuvos demokratijoj.

Faktas yra, kad tautininkų nieks nekenčia. Išskyrus apipešiotus dvarininkus, iškilusius tautiškus simtamargius, valdančiąją karininkų grupę ir iš tautininkų malones iždą bečiulpiančius prisiplakelius, visi gyventojai yra prieš tautininkus. Bet toji milžiniška musų krašto gyventojų dauguma yra bejege prieš tautininkų okupaciją. Stoka pasiryžimo ir lukestis, kad kas kitas padarys, kliudo Lietuvos demokratinems pajegoms paimti krašto likimą į savo rankas. Kas dalyvauja priešfašistinej kovoj ar bent atydžiai ją seka gali nurodyti šimtus atsitikimu kur stoka pasiryžimo paraližuoja visą veikimą. Gal tai šimtametes vergijos palikimas, o gal ir neišgaravęs tautiškas romantizmas, kurs ir pries smurtininką juodašimčių, jei tik jis yra lietuvis, neleidžia griebtis ginklo. Pavyzdžiui, suglebusi demokratiškoji koalicija is 16 į 17 gruodžio naktį negarbingai buvo nuversta, o rytą metą susirinkę koalicijos atstovai niekaip negalejo susitarti del kovos. Kai kairieji siule R. Gynimo Komitetui vykti į ištikimą kairiuomenę, kurios Kaune buvo, ir pradeti deretis arba muštis, bet jau atsiremus į ginkluotą pajegą, tai dešinioji koalicijos dalis nerado nieko išmintingesnio kaip vykti pas krikščionis demokratus „pasiimformuoti". Tame koalicijos pasitarime tarp kitko paaiškejo, kad dar gruodžio 16 d. valst. liaudininkai vede su kr. dam. derybas ~~del~~ koalicijos. Momentas buvo pražiopsotas.

Arba ~~kitas~~ dar charakteringesnis vaizdelis (vardus, laiką ir vietą tuo tarpu tenka neminet:)—kariuomenes dalis pasirengusi iseiti is kareivinių, žmones ir ginklai paruosti, rodos, viskas tvarkoje, tik, nelaimei, pasipainioja kareivinese tautininkams istikimas karininkas ir visą planą suardo. Visas pasiruošimas per niek. Iš daugelio drąsių ir demokratijai atsidavusių žmonių neatsirado vieno pasiryžusio pašalinti tą karininką iš kelio! Momentas vel praleistas. Tautininkai išlaiko begales žvalgybininkų, kurių tarpe yra staciai sužverijusių sadistų. Kankinimai suimtų, dažniausiai visai nieko nežinancių žmonių, kartais pasiekia tokio žiaurumo, jog plaukai šiausiasi. Ir vis del to nepasiryžtame tokius žmonių kankintojus šaudyti. Sužverėjusio žmogaus nepertikrinsi, smurtas tokį vilioja, o kai valdžia tokių žiaurumą dar paaikina, tai ir matome tokius nežmoniškus kankinimus „įtariamų" kaip Kretingoje, Tauragej, Raseiniuose, Utenoje, Alytuje, Vilkaviškyj ir k. Tai nebus teroras, jei vieną ar kitą kankintoją ant amžių atpratinsime nuo žmonių kankinimo. Tat bus tik perspejimas gyviesiems valdyti savo rankas. Teroro, kaipo politines kovos priemones prieš fašistus mes nepropaguojame, bet save leisti mušti gali tiktai dvasios vergas. Nors žinome, kad tai reikalinga, bet visgi nepasiryžtame daugely vietų sutvarkyti musų kovos organizacijas, užlaikyti paslaptį, išplatinti tinkamai literaturą, palaikyti ryšius su centrinemis organizacijomis ir t. t.

Nors visi laukia fašistų galo ir, kur tik proga yra, klausia ar greit jie bus nuversti, bet retas nenoretų, kad kiti tą nuvertimą atliktų. Kartą užkalbintas vienas, šiaip visai patikimas žmogus, kiek žmonių gali apginkluoti ir paskirtu laiku stoti darban, atsako klausimu. — Ar taip esate silpni, kad be musų pagelbos nesitikite pergaleti? Jei taip galvotų daugumas tai tautininkai negreit dar susilauktų galo.

Kovoje su tautininkų diktatura turime reikalą su žiauriu, veidmainingu, bet ne stipriu priešu. Ne Voldemaras yra tvirtas, bet Lietuvos demokratija nepasiryžta su juo kovoti. Tiktai todel tautininkai gali laikytis dvejus metus. Žinant tautininkų siekimus bergždžia but tiketi į jų demokratišką evoliuciją. Su Voldemaru ir Plechavičiu galima kalbeti tiktai kulkosvydžių kalba ir tatai pradeda suprasti net ir „suritarimo" salininkai. Kilantis supratimas, kad reikia ginklu versti Smetoną, auganti kovos burių skaičius ir didėjantis liaudies pasiryžimas atgauti sau pilietines teises yra garantija, kad tautininkai bus nuversti. Laikas priklauso tik nuo musų pasirengimo.

J.

Voldemaro sutartis su Vokietija.

Pereitame „Pirmyn" nr. buvo rašyta, kad Voldemaro prekybos sutartis su Vokietija Lietuvai yra labai žalinga. Dabar paaiškejus sutarties turiniui galima permatyti ir tas pasekas, kokias ši, iš Voldemaro malones mums primesta, sutartis tures. Jei sutarties sudarymo laika — prieš paskutines derybas su lenkais Karaliaučiuje — kai kas įvertina kaip Voldemaro laimejimą, o pažadetąją dešimties milijonų paskolą, kaipo gardų priedą prie to laimejimo, tai sutarties turinys išblaško visus laimejimus. Toji sutartis įgyvendina visus vokiečių norus ir stato musų krašto ateitį į didelį pavojų.

Vokiečiai iš seno žiuri į Lietuvą kaipo į krastą visai tinkamą vokiečių kolonizacijai. Lietuva arti, retai apgyventa, nekulturinga, jos ukis atsilikęs, todel turint kapitalų, žmonių ir sistematiškai dirbant visai nesunku ją kolonizuoti. Žinomi yra vokiečių okupacijos metu išdirbti planai Lietuvai suvokietinti. Vokiečių apskaičiavimu per 25 metus Lietuva but likus neatskiriama Vokietijos dalis. Dvarai, fiktyviai okupantų praskolinti, butų isdalyti vokiečiams kolonistams, laisvas žemių supirkenejimas, vokiečių pramone, prekyba, mokyklos ir bendrai vokiecių kulturos įtaka butų savo padarę. Karo pralaimejimas tuos planus pakeite, bet nepanaikino. Kas negalima buvo padaryti atvirai ir trumpu laiku yra daroma iš lengva, bet su vokisku planingumu ir sistematiškumu. Manymas, kad vokiecių demokratija tiems planams yra priešinga Lietuvos interesų neapsaugos. Kapitalai Vokietijoj ir šiandieną tebera rankose tų, kurie karo metu su entuziazmu reme Lietuvos vokietinimo planą. Vokiecių darbininkijai užtenka rupesnių gintis nuo savo kapitalizmo ir nevalsinga but laukti, kad ji Lietuvos interesus gins daugiau, negu mes patys.

Jau dabar Kaune ir Klaipedoj vokiškos firmos, vokiski bankai — su išimtinai vokiečiais tarnautojais— valdo musų prekybą ir pramonę. Voldemaras dabar padare paskutinį žingsnį — leido vokiečiams pirkti nekiluojamą turtą Lietuvoje. Dabar kolonizacijai kelias atviras. Lietuvoj žeme, del ukininkų didelio suvargimo, žemes reformos ir stokos pinigų, palyginus su Vokietija nera brangi Su vokiečių kapitalais nieko nereiskia supirkti didelius žemes plotus ir juos kolonizuoti. Vo-

kietį dvarininką seks vokietis agronomas, užveizdą, pienininkas, vokietį pramonininką seks meistras, vokietį ukininką — amatninkas, pirklys, tarnautojas, kunigai ir t. t. Vokiškos mokyklos, inteligentija, laikraščiai darys savo įtaką ir pasibaigus Voldemoro sutarties laikui turesime skaitytis su didele vokiečių pajega Lietuvoje. Nemaža, ankštai susirišusi vokiečių kolonija Lietuvoje, turedama už savo nugaros Vokietija, mokes savo interesus saugoti ir po penkių metų gali buti jau velu Voldemaro padarytą sutartį taisyti. Jei svetimi užviešpataus Lietuvos turtus — žemę, pramonę ir prekybą, tai mums teks begti Brazilijon. Musų darbininkas bus, daugely vietų jau ir yra, vokiečių meistrų komandoje; Lietuvos ukininkas, del skurdaus gyvenimo pardavęs savo ukį vokiečiui kolonisui, tures arba emigruoti, arba eiti pas tą patį vokietį kumiečiu. Lietuvos inteligentijai taip pat teks del duonos kasnio varžytis su vokiečių atejunais. Pavojus yra didelis ir ypač šiuo metu, kada musų kraštas ekonominiai yra labai suvargęs. Geresnio momento sutarčiai pasirašyti vokiečiai gal ir nebut sulaukę. Dabar Lietuvą valdo nestrakomingas užgrobikas Voldemaras. Krastas jau dveji metai pergyvena pilietinio karo laiką. Voldemaras žut but nori nuveikti Lietuvą ir išlaikyti valdžią savo rankose. Vokiečių pažadėtoji paskola ir neva palaikymas ginče su lenkais gali kuriam laikui pratęsti tautinininkų ponavimą Lietuvoje, o Voldemarui to ir tereikia. *Bet už paramą sau Voldemaras parduoda gyviausius Lietuvos interesus.* Del savęs išlaikymo tautininkų klika nesigailі Lietuvos ateitі statyti į didelį pavojų. Ekonomine ir kulurine, o su tuo surista ir poline vokiečių kapitalistų viršenybe Lietuvoje neabejojamai stato pavojun musų Valstybes ir musų tautos ateitį. Nepriklausomi busime tik tuo atveju, jei pakelsime savo ukį, kad ir su skolintais kapitalais, bet mes patys. Voldemaras gi atidaro kelią vokiečių viešpatavimui Lietuvoje. Žinant vokiečių siekimus, prisistebejus vokietinimo darbui vokiečių valdomame autonominiame Klaipedos Kraste, negali buti abejones ko susilauksime iš Voldemero sutarties su Vokietija.

Voldemaras savo suturty su Vokietija užduoda smugį ir vieninteliam Lietuvos uostui — Klaipedai. Sutartis sulygina Klaipeda su Karaliaučiumi tarifų atžvilgiu, o kadangi Karaliaučius bendrai imant yra arčiau ir geriau įrengtas, tai Klaipeda tures likti ne Lietuvos, bet užkampio uostu. Kas duodama Karaliaučiui negales buti užginčyta ne Liepojai ir todel Klaipedos ateitis iš Voldemaro malones bus skurdo ateitis.

Svarbiausias klausimas sutarty su Vokietija Lietuvai yra gyvulių eksporto klausimas. Voldemarui tas klausimas nerupėjo ir todel gyvulių eksporto reikale viskas liko kaip buvę. Sanitarine kontrole ir ateity tarmozuos Lietuvos gyvulių ukį ir visos musų ukininkų pastangos nueis niekais, nes gyvulių ukis ir ateity neapsimokes. „Ukininkų vienybes" ir „geroves" obalsiai gales ir toliau liurbiams akis dumti, bet praktiškos naudos, be Voldemaro ir jo šaikos, iš to niekas netures.

Žadomoji paskola iš Vokietijos, už kurią Voldemaras pardave Lietuvos reikalus, bus paskola Voldemaro valdžiai sustiprinti. Dešimtis milijonų išleidžiama šnipams, kita dešimtis savų karininkų, komendantų ir kitų nenaudelių papirkimui, 3 milijonai skiriamieji Voldemaro asmeninen žinion dar neužtikrina tautininkams valdžios ilgesniam laikui. Kalejimai, cenzura, istremimai ir judošystes taip pat negarantuoja, kad vieną gražią dieną tautininkai išleks iš valdžios. Ukininkų suvedžiojimas, veidmainiavimas ir skelbiamas apsiputojęs tautiškumas nebevilioja. Reikia naujų milijonų, kad palaikus savo besibaigiantį viešpatavimą. Už vokiškąją Voldemaro paskalą mokes Lietuvos liaudis, o naudosis iš jos tautininkų partija ir prie jos prisišlieji svetimo gero myletojai. *Lietuvai tokios paskolos nereikia.* Tai bus Voldemaro paskola liaudies sąskaiton, o prie to negalima jokiu budu prileisti. Vienintelis kelias uždrausti Voldemarui Lietuvos vardu ir jos reikalais prekiauti, yra Voldemaro pašalinimas. Tauta pati per savo rinktą Seimą turi spręsti savo likimą ir neduoti saujelei niekšų pasivadinusių „tautiška vyriausybe" žaisti musų likimu. Lietuvos Nepriklausomybe ir liaudies gerove reikalauja kaip galima greičiau įgyvendinti Lietuvoj demokratinę santvarką. Kelias į demokratiją tai ginkluotas sukilimas prieš Voldemaro valdžią.

J.

Kodel darbininkams reikalingos organizacijos?

Tuo laiku, kai kulturinguose kraštuose mes matom didelį darbininkų judejimą, galingas darbininkų organizacijas — profesines sąjungas su šimtais tukstančių narių, Lietuvos darbininkų tarpe jaučiasi koks tai sustingimas, apmirimas.

Dabartiniu laiku, kaip žinoma ir sąlygos susidare Lietuvos darbininkams nežmoniškai sunkios, nes fašistiniai Lietuvos diktatoriai, pagrobę valdžią pirmoj eilej pasiskubino numarinti darbininkų organizacijas, kurios, demokratines valdžios laikais buvo bepradedančios formuotis. Vienok ir tuo vadinamu demokratijos laiku, kuomet buvo galimybe darbininkams organizuotis, teko pastebeti didelis musų darbininkų nerangumas. Yra tam ir priežastys. Mat, musų darbininkai, ar bent jų didžioji dalis, kai kuriais atvejais, o ypač savo darbininkiškos būkles supratimu, kulturingų krastų darbininkams negali prilygti. Dalis ir net didžioji dalis musų darbininkų dar vis tebegalvoja, kad jie esą bejegiai kovoti su vargu, su išnaudotojais, kad girdi visada turtingieji beturčius skriaudę ir skriausią, kad esą reikalinga tik susieškoti darbą, klusniai, sulenkus nugara dirbti ir stengtis kaip nors pragyventi. Šitais tatai sumetimais musų darbininkai ir anais „laisves" laikais į susirinkimus eidavo labai nenoriai, šalindavo iš organizacinio gyvenimo. O kai kurie iš darbininku, budami darbdavių „malonej", net apsidžiauge, kuomet smetoniniai fasistai uždare profesines sąjungas.

Kulturingose ir aukštai išvystytos technikos šalyse, tokių darbininkų pažiurų ir tokio savo reikalų supratimo jau senai nebera. Ten juos pats gyvenimas priverte jungti savo jegas ir stoti griežton kovon su darbininkų pavergeju kapitalu. Tokiose išvystyto kapitalo ir aukstos technikos šalyse, kaip Amerika, Anglija, Vokietija, kuriose naujųjų išradimų mašinos jau senai pradejo metyti tukstančius darbininkų gatven, alkio glebin, darbininkams teko rimtai susirūpinti. Kylant technikai, atsirandant vis naujoms ir naujoms masinoms kurios pavaduoja žmones, plečiantis vis labyn taip vadinamai pramones, gamybos *racionalizacijai*, tukstančiai darbininkų nustoja darbo, to vienintelio pragyvenimo šaltinio. Todel darbininkai negalejo užmerkti akių, nes jeigu fabrikantas šiandieną pastatęs vieną mašiną išmeta gatven šimtą darbininkų, tai likusiems ir darbą turintiems nera ko džiaugtis savo „laime", nes rytoj fabrikantas pastatys dvi tokias pat mašinas ir išmes gatven du šimtų „laimingųjų".

Darbininkų su kapitalistais kovos kelias sunkus, jam praeiti reikia jegų ir didelio pasiruošimo. Mašinų sudaužymu, kaip tatai kadaise padare audejai išradus ir pastačius fabrike pirmasias audimo mašinas, darbininkai savo buvio nepagerino, kaip lygiai nepasigerino buvio ir Rusijos darbininkai anais metais nusavinę ir

„socializavę" fabrikus, kai daugumoj vietų toji „socializacija" pasireškė pasidalinime gatavų išdirbinių, pusiau fabrikatų ir pagaliau pačių mašinų ir jų dalių.

Nors šiandien mes matom, kad tukstančius verpejų, audejų, kalvių, lentpiuvių, raidžių rinkejų ir visos eiles kitų gamybos šakų, amatninkų ir darbininkų išstumia gatven mašinos, vienok neišmintinga butų tvirtinti, kad mašinos ir nauji išradimai yra tokia blogybe su kuria reikėtų kovoti anų audejų metodu, nes kiekvienas naujas išradimas, imant bendrai, visuomenei yra naudingas. Taciau darbininkai turi zinoti ir aiškiai numatyti tas pasekmes, kokias neša technikos progresas. Darbininkai ne minutei neprivalo akių užmerkti ir su dejęs rankas laukti iki pagaliau atsidurs gatvej.

Šios tai, priežustys kitų kraštų darbininkus verste verte organizuotis į savo profesines sąjungas ir stoti kovon su besivystančiu kapitalu. Galutinis darbininkų kovos tikslas — paimti į savo rankas visus kapitalus ir turtų gamybos įrankius, bet tam, kaip jau buvo mineta, reikalingas didelis darbininkų pasiruošimas. Kulturingųjų Europos krastų ir Amerikos darbininkai savo uždavinius gerai supranta, todel be jokių raginimų jie atliekamu nuo darbo laiku mokinasi, stengiasi įgyti kuodaugiausia praktiškų žinių; dedasi į savo profesines sąjungas, daro susirinkimus ir bendrai tariasi kaip vesti kovą su kapitalistais, kaip sutikti kiekvieną technikos naujanybę, kokiais keliais einant pasiekti galutinį tikslą.

Kitų krastų darbininkai tik per savo susiorganizavimą jau yra iškovoje 8, o kai kur ir 7 val. darbo dieną, apdrausti yra ligoj, senatvej, nelaiminguose atsitikimuose, nedarbe. Pas mus to nėra. Lietuvos darbininkas savo nerangumo deka ir darbą turedamas skursta, o nedarbui užejus, patenka tiesiai į bado nasrus. Lietuvos darbininkas dirba po 12—16 valandų į dieną ir džiaugiasi, kad gauna 4 — 6 litas, nes daugelis jo draugų ir to neturi. Darbdaviai, turedami pilnoj nuosavybej darbininkus ir tą menkutį uždarbį stengiasi sumažinti arba darbo dieną pailginti. Darbininkai su tuo verčiami sutikti: nedirbs vieni, dirbs kiti, o gyvas žmogus į žemę negilįsi. Pasiskųsti nera kam, darbininkų organizacijų nera, gi smetonine valdžia laiko ir visada laikys darbdavių pusę.

Tai kurgi išeitis?—gal paklaus ne vienas nuskurdęs, alkanas darbininkas. O išeitis butinai reikalinga, nes kitaip mes Lietuvos darbininkai galutinai nusmegsim vergoves bedugnen.

Vinintelis tikras kelias darbininkams išbristi išvargų yra *vienybe ir savo ekonomines bei politines organizacijos*. Ir nors šiandien musų darbininkijos klasinis susipratimas labai silpnai išsivystęs, ką liudija klaidžiojimas darbininkų pavieniai ir nenoras detis į savo organizacijas, taciau kulturingųjų kraštų darbininkų pavyzdžiu ir aktingesniųjų draugų raginimu, Lietuvos darbininkų susipratimas pradeda labiau reikstis. Bet šiuo laiku Lietuvoj yra tokios sąlygos, kad kiekvienas viesas darbininkų judesis tuojau pasmaugiamas. Taigi si padetis verčia Lietuvos darbininkus *kurti savo slaptas organizacijas* turinčias tikslą pirmoj eilej pasalinti t. s kliutis, kurios pastojo kelią Lietuvos darbininkams geresnį rytojų pasiekti. Kitos išeities nera. Mes Lietuvos darbininkai tvirtai susiorganizavę ir stoję kovon su Lietuvą apnikusiais parazitais, pralaimeti galime tik savo vargą.

P. Sakionietis.

PERSKAITĘS „PIRMYN" DUOKIT KITAM!

Lietuvos komunistų vadai — fašistų talkininkai.

Lenkų socialistų laikraštys, kaimo bežemių ir mažažemių organas „Chlopska Prawda", iš š. m. 21-V, rašo, kad Maskvos valdžia uždraudusi Lietuvos komunistams kovoti su Voldemaro diktatura. Tas laikraštys sako: „Sovietų valdžia, bijodama, kad nuvertus Lietuvoj fašistinę diktaturą gali atsistoti valstybes priešaky socialistai, uždraude komunistams kovoti su Voldemaro diktatura. Tuo budu pasitvirtina sena tiesa, kad komunistai visada ejo ir eina ranka į ranką su visais darbo žmonių priešais, kad tik neprileidus socialdemokratų atsistoti valstybes priešaky".

Šis atidengimas ne naujas, vienok tas laikraštys dar kartą patvirtino, kad mes neapsirikom sakydami, kad kruvon susidejo Lietuvos komunistų vadai su fašistais tik del to, kad butų lengviau išlaikyti palanki Maskvai Voldemaro diktatura.

Mes jau ne karta turejom progos įrodyti, kaip Lietuvos komunistų vadai dirbo drauge su fašistais ruošdami dirvą fašistiniam perversmui. Tas fašistinis perversmas komunistų vadus ant tiek nudžiugino, kad jie net keturius savo žmones tai intencijai apieravojo išduodami tycia sušaudymui! Šiuos Lietuvos komunistų vadų žygius patvirtina dar ir sekančios aplinkybes.

Kas seke Lietuvos fašistinę ir komunistinę spaudą, tas galejo aiškiai matyti, kad puolime ir provokavime Lietuvos socialdemokratų ir viso Lietuvos priešfašistinio judejimo, tie du sąjungininkai, darbo žmonių priešai, eina susikibę. Visą laiką ir fašistine ir komunistine spauda prisispyrusi nori įtikinti savo skaitytojus, kad visi, kokie yra buvę ruošiami Lietuvoj sukilimai, perversmai, pradedant 1920 m. Panemunes artileristais ir baigiant Taurages, Alytaus ir kitų vietų sukilimais bei ruostais sąmokslais, esą buvę lenkų agentų darbai, turejęs tikslą patarnauti Lenkijai. Bet is visų sukilimų daro isimti 1926 m. gruodžio perversmui. O daro išimti ir apeina tylom tą, Lietuvai padarytą smurtą, todel, kad jis yra fašistų ir komunistų sąjungos padaras, turintis tikslą: pirmiesiems — sočiai pasipinigauti, gerai apsirupinti „juodai dienai", o antriesiems— patarnauti Maskvos politikai.

Juk kaipgi kitaip suprasti komunistinę spaudą, kurioj nuo pradžios iki galui eina virtine nešvarių fašistinių minčių ir argumentų? Argi galetų kas patiketi, kad Lietuvos komunistų vadai apsigyvenę Maskvoj, kur plačiausios galimybes lavintis, įgyti mokslo, papildyti savo skurdų žinių bagažą, ant tiek butų susibankrutiję, kad del kąsnio duonos kasdienines, kopijuotų Lietuvos fašistinę spaudą ir tas kopijas kaisiotų Lietuvos darbininkams? Žinoma ne. Lietuvos komunistų vadai taip šoka, kaip jiems Maskva duduoja. O kadangi Maskvos politikai reikalinga, kad Lietuvoj butų fašistine diktatura, tai savaime aišku, kad Lietuvos komunistų vadai visiškai priguledami nuo Maskvos, pilvo reikalų sumetimais, ta Voldemaro diktaturą palaiko, visai nepaisydami, kad toji diktatura smaugia Lietuvos darbininkus.

Mus džiugina tik viena, kad Lietuvos eilinių komunistų dalis pradeda savo rabinų nebeklausyti. Ir nežiurint, kad Z. Angarieits prisipyręs stumia suorganizuotas kuopeles galven eiti su raudonoms veliavos, demonstruoti, o šie neina ir tiek! Mat Lietuvos eiliniai komunistai suprato, kad fašistinių diktatorių neišbaidysi su veliavoms, jiems reikia labiau įtikinančių ginklų: karabinų, kulkosvydžių.

Todel mes tikim, kad atejus sprendžiami išsiliuosavimo valandai, Lietuvos eiliniai komunistai bus su mumis.

S.

Augustas Odovas.
Nužudytas fašistais 1927 m. rugsejo m. 14 d. Tauragej.

J. NARBUTAS.

Vargo broliams.

Vargo broliai!
Išeikite į gatvę plačią;
Tenai kovosime šiandien,
Tenai raudonos audros plečias,
Tad broliai žengkime išvien! —
Perkunai uždege krutine
Jau liaudies pavergtos;
Gyveniman jau žengia minios,
Nušluoja viešpačius nakties tamsios.
Šalin valdžia tironų! —
Gyvenimą mes statom naują;
Juk mūsų milijonai,
O despotų tik sauja!
O, broliai,
Iškelkime pusletas rankas;
Tas rankas, kur murus statome pasauly,
Kur musų visos jegos gludi;
Tas rankas, kur žemę nešame prie saules!
Pasauly viešpačiai tik mes! —
Sugriaunam seną — statom naują;
Juk musų milijonai,
O despotų tik sauja!.

1928—X—26.

Laiškai iš Lietuvos.

Laiškas iš Žemaitijos.

Pasitaikius progai noriu jums nupiešti nors trumpai dabartinio musų gyvenimo sąlygas. Gyvenimas, pasakysiu, nelinksmas ir darosi vis kas kart sunkesnis. Darbininkai skursta ir badauja neturedami uždarbio. Ūkininkai, neturedami galimybes darbininkus apmoketi priversti yra mažiau jų samdytis. Iš to savaime aišku, kad esant tokiai padečiai apleidžiami kai kurie ukio darbai, kas, žinoma, neša nuostolius. O kadangi taip gyvenam jau du metai ir dar pridejus nederlių, skubiai einam prie bankroto. Tatai parodo ir tas, kad ne tik darbininkai, bet ir ukininkai menkai pavalgę, skurdžiai apsiredę; budinkai pairę, stogai kiauri, apiplysę, naminiai gyvuliai ir ukio inventorius, juokingai menki, primityvus. Daugumos ukininkų turtas aprašytas už valdiškų mokesčių nesumokejimą. Miesteliuose pasižiurejus ant skelbimų lentos, įspudis nejaukus; kartais pasitaiko, kad ne tik lenta, bet ir jos stulpai apklijuoti, ukininkų turto varžytinių skelbimais ir net del, palyginamai, menkų sumų — 200—500 litų. Tas aiškiai rodo, kad ukininkas, turedamas 20—30 ha žemes, ne-

Feljetonas.

ŠUNES—POLITIKAI.

(pasakaita).

> Kretingos valstiečių-liaudininku komitetas daro posedžius, dalyvaujant ketuniems administracijos atstovams kuriu tarpe vienas pilkis būna.
> (Iš laikraščių).

I.

Gerbiamieji, jeigu prieš dešimtį metų butų kas nors pasakęs, kad mes šunes nepriklausomoj Lietuvoj tapsime politikais, aš girdedamas tokias šnektas bučiau tik gardžiai nusičiaudejęs. Juk tik reikia atsiminti kaip žemai paniekinta Lietuvoj buvo musų veisle, kad mus skaitydavo tokiais sutverimais, kuriems net žmoniško viralo retai kada teduodavo palakti!

Mano senelis pasakojo, kad jis visą savo amžį gyvenęs pas vieną gana pasiturintį gaspadorių ir dieną dienoj drauge su piemenimis ganydavęs galvijus. Tai, girdi, sako, per dieną budavo prisilakstai iškisęs liežuvį kaip šua, gi vakare namo parginus, pilvą traukia prie nugaros, o seimininke vakarienei pakiša kiaulių išedas ir žinokis!

Vasarą, sako, tai dar puse bedos, į tas kiaulių isedas gali ir nusispiauti: paesti visur rasi. Blogiausiu atveju, gali ubagui kelią pastoti ir žiurek, pamuojuos, pamojuos lazda ir matydamas, kad neatsitrauki — iškrato pusę terbos!

Sunkiausis gyvenimas tai būdavo žiemą. Prisnigtoj pašiurej tarškini dantis susirietęs kaip šua, šalta, vejas kaukia... Įsiprašai kaip nors grįčion, sušilti nori ir žiurek nespesi dorai nei blusų išsikrapštyti, o piktoji šeimininke tave jau ir pagaikščiuoja:

— Lauk bestija, girdi, čia sako, jau ir be tavęs blusų negalim apsiginti!

Ką darysi? Ir sukandęs dantis eini, klausai.

Kartą — sako — šitaip žiemos metu prieš pat adventus baisiai salo. Vejas nešiodamas sniegą kaišiojo į visus plyšius ir kaukdamas siuto grįčios palangej. Mano pašiurę pripustė pilną sniego. Salta iki pasiutimo! Vargais negalais vagčia įlindau grįčion ir tylom susiriečiau pasuoly. Šiek tiek prakutęs ir apšilęs nustojau drebeti. Bet kaip tyčia ant tos nelaimes užejo stiprus žiovulys ir, man nespėjų prasižioti, išgirdo piktoji šeimininkė:

pajegia net tokių menkų sumų užsimoketi ir jo turto eina priverstines išpardavimas.

Kiek ilgai taip galesime gyventi, sunku pasakyti. Viena tik mus džiugina, tai rusų priežodis: — „golod, lučšij povar".—Tai vadinasi kai liksime alkani, nuogi ir sušalę, gal pasidarysime kiek judresni ir protengesni, gal pradesime galvoti apie tai, kame tų visų ne laimų priešastis ir kas to viso kaltininkas? Vienok gyvenimas reikia visada imti tokiu koks jis yra. Niekuomet nereikia žmogui užmerkti akių pries gyvenimo faktus. O tie faktai rodo, kad šiandien ta vadinamoji visuomene ir inteligentija skęsta vaikiško egoizmo bangose.

Dabar jau gyvename tokiu momentu, kad negalima pasitikėti ne vienam zmogui, nors jis, rodos, butų ir geriausis draugas, nes reikia neužmiršti, kad kiekvienas mano geras draugas gali mane judošiskai parduoti. O parduoti gali tik draugas draugą, nes kitas tolimesnis žmogus, to padaryti negali, nors jis ir priešas butų, neturi įrodymų. Draugas, draugą parduoda del mano viršminetų dviejų dalykų — egoizmo ir skurdo.

Pažiurejus iš tolo į mišką mums rodos, kad jis žalias ir tvirtas, bet vos tik įeinam, tuojau pamatom begales supuvelių, kreivokšlių ir vejolaužų, o tvirtų ir tiesių medžių, tinkamų naudojimui visai nedaug.

Tokia yra ir musų visuomene. Pavirsiu žiurint atrodo vyrai kaip ąžuolai, taip ir ima noras nudžingus susukti: „vyrai, pajudinkime žemę"! Bet arčiau prisižiurejus, tenka liudnai konstatuoti, kad tie gražus vyrukai esti ne retai girtuokliai, siaudadušiai, pasiruose prie kiekvienos progos savo draugą už kaletą litų parduoti, kad tokiais savo biauriais darbais, gavus pinigų ir nors keletai dienų prailginus savo niekam vertą gyvenimą. Juk žinot kaip padare Grigalauskas, Žemelis. o tokių ypač dabar labai daug yra. Dabar žmones, kits kitam nepasitikedami, dažnai kalba visai priesingai savo nusistatymams, nes už atvirą pasikalbejimą su savo draugais, daugelis jau žuvo, daugelis kenčia už grotų. Palyginus su pernykščių metų tuo pačiu laiku, dabar ražimas daug sunkesnis ir galima speti, kad juo tolyn, tuo vis sunkyn eis, nes Lietuvos fašistai visomis priemonemis stengiasi įsistiprinti, sodindami į kalejimus ir varydami į ana, pasaulį visus tuos, kurie fašistų manymu galetų jiems pastoti kelią.

Visa tai turint prieš akis, gyvenimas darosi nykus, purvinas, nuobodus. Materialis skurdas rogsio aplinkui, o dvasią prispaude sunkus slogutis. Ir sakykite, koks gali buti malonumas, kuomet reikia bijoti savo tikro kaimyno, kuomet neturi žmogus kam pasiguosti, negali savo draugui pasisakyti apie savo vargus ir bedas. Argi gali kas nors buti blogesnio, kuomet nuolatos vargina baime, kuomet neužtikrintas esi, kad laimingai žmogus naktį išmiegosi. Mat, savo kaimynui esi ištaręs nepalankų Smetonai žodi, tai dabar kas nakt lauki žvalgybos agentų, kurie atsibelandoje ir pirmai pradžiai aplaužę šonus, nudangins tavę į kalejimą. Dabar juo didesnis niekšas, latras, tuo didesniu uredininku skaitosi ir turi jam arba nusilenkti, arba neteksi turto, sveikatos ir gyvybės, nes tokiam latrui duota teise kiekvieną nepalankų fašistams žmogų pražudyti.

Mus dar vilioja maža viltis, kad šitokia mums žemaičiams užleista korone yra laikina ir kad žmones susipras ir nustos buti avelems draskomoms pasiutusių fašistinių vilkų. Bet kada tas bus? Nejaugi dar ir trečius metus teks vilkti toks sunkus šlurpulingas gyvenimas? Baisu ir pamanyti!

Ukininkas.

IŠ ŽURNALISTO PĄSTABŲ.

1. Musu padangej.

Žvalgais žmogus aplink, įsmeigi akis į visas musų pilko lietuviško gyvenimo skyles ir stebies. Stebies nors del to visko verkti reiktų. Bet jau ir taip slapia rudenį Lietuvoj, kad čia ašoros darosi visai bereikalingos. Perdaug jau jų ir taip musų mužikiškame krašte, kurį paskutiniu laiku visokie pasturlakos nori padaryti pasakingų „tautos vadų' kraštu. Tų „tautos vadu", kuriems Lietuva nuo senai yra *melžama karvute*. Melžia „tautos vadai" ta karvutę iš visų pusių apstoję, kad juo daugiau is jos iščiulpus gyvybes syvų. Visų tų fašistinių „tautos vadų" tarpe, jau ne nuo siandien labai populeri sekanti dainele:

Pristpylem pilną piniginę,
Tegyvuoja Lietuvą Tevyne

Ir juo labiau „tautos vadai" klykia „Tegyvuoja Lietuvą Tevyne," — tuo labiau Tevynes gyvybe ir pajegos silpneja. Šiandien, jau jie patys mato, kad kar-

---

— A, bestija, tu jau čia?! Ir pradejo krapštyti iš pasuolio. Aš, žinoma, pasidrąsinęs emiau ir parodžiau jai savo baltus dantis. Tai, svieteli tu mano, šeimininke sugriebus kačergą, kad pritvatijo, — beveik iki pat kučių nesavas buvau!

Tokių ir jiems panasių gyvenimo nuotikių, mano senelis yra daug pripasakojes. Juos atsiminus šiurpas nubega per kailį, kokie sunkus laikai Lietuvoj buvo musų veislei.

Dabar jau visai kas kita. Mokslas ir pažanga puikiai pataise musų šuniškus reikalus..

Štai kad ir mano istorija.

Esu paprastas šus. Gimiau ir augau, taip pat kaip, mano senelis ir kiti šunes. Tiesa, esu, dabartinio laiko mados, vilkų gimines; turiu rudai pilką kailį, kudlotą uodegą, stačias ausis ir smailą sunkį. Bet ką tos ypatybes reiškia? Jeigu anie laikai butų, tikras esu, kad bučiau ejęs galvijų ganyti! Mano vienintėle laime, kad gimiau šioj mokslo, pažangos ir moderniškų šunų gadynej, tai galiu pasidydžiuoti.

Vaikystes dienos nieko ypatingo man nedave ir nieko nuostabaus neteko patirti. Bet užtai kuomet paugejau, man atsidare platus horizontai.

Namie mane mokino tupeti ant paskutinių kojų, bet tas man labai nepatiko, nesu aš juk ne rašytojas— literatas, ne advokatas, kad tok u amatu sau duona pelnyčiau. Tą amatą aš palikau; Vienuoliui, Šliupui, Janulaičiui, Toliusiui, Papečkiui ir visas eilei kitų, kurie dabartiniu laiku, tupėjimu ant paskutinių kojų prieš valdžią, sau duoną uždarbiauja.

Mane nepaprastai viliojo politiko karjera. Taigi aukletojas pastebejęs mano šuniškus palinkimus, nieko nelaukdamas pardave mane piliečių kamavimo departamento direktoriui, kuris išmeginęs mano gabumus, įdejo mane šunų mokyklon Aukštojoj Freidoj.

Kas nori žinoti kokius mokslus aš ten išejau, tegul pamegina pats ten pasimokinti. Viešai pasakoti nematau reikalo. Tik vieną noriu pažymeti, kad mano, kaipo politiko, šuniški gabumai viršijo visas mano načalninkų detasias viltis.

Baigęs Aukstojoj Freidoj mokslus, tuojau buvau paskirtas Kretingos politines žvalgybos punktan.

Čia tai ir prasidejo mano rojiškas gyvenimas ir politine karjera.

Juokinga dabar atrodo kai prisimenu mano senelio pasakojimus apie kiaulių lėdas, blusas, pikto-

vutė vis mažiau teikia saldaus pienelio ir, kad bematant ji visai užtruks. Todel spaudoj, kaip fašistiniame „Lietuvos Aide", pradejo rašyti pamokslus musų kraštui apie taupumą.

2. Pasaka apie taupumą.

„Lietuvos Aidas" 223 Nr. iš spalių mėn. 31 d., talpina įžanginį straipsnį: *„Tarptautines taupymo dienos proga"*. Tame straipsny ponai fašistiniai žurnalistai atsisedę šiltuose kambariuose ir paskendę prabangoj, skundžiasi, kad musų kraštas *biednas*, kad neturi jokių kapitalų ir todel reikią buti taupiais ir taupyti. Gi dabar, pasak fašistinio laikraščio rašytojų, to taupumo musų krašte nera. Kiek anksčiau tame pat laikrašty buvo rasyta, kad mus baigia esti *prabangos vežys*. Visur išsipuošę, pasiredę... Visi uliavoja ir taip ir taip toliau.

Vargšai fašistiniai publicistai. „Nusibodo" jiems prabangoje gyventi ir pradejo rašyti apie taupumą tik be reikalo jie raso, kad mus t. y. visus lietuvius baigia esti *prabangos vežys*. Taip, vežys šiandien *eda musų krašto liaudį*, nes jį tapo auka visų tų vadinamųjų „patriotų", kurie atgavus musų kraštui nepriklausomybę, užsėdo liaudžiai ant pecių. Tie visi „patriotai", ir taramieji „tautos vadai" jau dešimti metai plešia musų krašto darbo žmones, kiek įmanydami. Tas plesimas dar labiau padidejo per paskutinius du fašistinio režimo metų, kuomet visokiems patamsių galvalams tapo suteiktos pilniausios teises jodyti liaudies pečiais. Ir štai tie visi ponai, prisiplešę liaudies turto iki valiai ir susidarę svetimu darbu ir prakaitu sau prabangos gyvenimą, — šiandien kalba apie taupumą.

Ponai parazitai! lietuviškai liaudžiai nera kas taupyti, nes ji skursdama supuvusiose bakužese vargais negalais bado šmeklą įstengia nuo savo grįčios durų nuvyti. Jus atimate nuo jos viską. O jei jau rašoma apie taupumą — tai reiktų nurodyti gyvais pavyzdžiais, kas yra kaltininkais to, kad musų kraštas yra toks biednas ir nuskurdęs. Bet fašistai apie tai nutyli. Pasistengsime mes nurodyti tuos pavyzdžius. Ką nors rašant reikia visuomet buti realistu ir operuoti gyvais faktais, bet ne kliedeti pasakas. Stai pavyzdžiai.

Šiandien niekas neginčys, kas pažįsta musų „tautos vadų" gyvenimą, kad didžiausiais *plešikais* yra tautininkai-fašistai, Kaune net žvirbliai ant stogų čirena, kad ponia Smetoniene per naktis nakteles ulioja su karininkais už valdžios pinigus. Kad tos nakteles nemažai kaštuoja, apie tai ir kalbeti netenka.

Niekam nepaslaptis, kad Smetona tapęs „priezidentų" nusipirko sau puikius rumus Berline, o Voldemaras nusipirko sau rumus Paryžiuje ir dabar abu kas menuo siunčia valdžios pinigus sumokėtus liaudies įvairių mokesnių pavidale — užsienin. O gal tai „taupymo" pavyzdžiai. Nuo tų dviejų „tautos vadų, neatsilieka ir „tautos vadeliai". „Taupo" Daukantai, Plechavičiai, Skorubskiai ir visas fašistines valdžios aparatas paskendęs didžiausioj korupcijoj ir vogime liaudies kruvinu prakaitu sukrautų valdžios pinigų. Paskaitykim tik laikrasčius ir rasime juos ismargintus kriminalinemis bylomis sudarytomis mažesnio laipsnio fasisteliams. Apie stambesnes žuvis, t. y. „tautos vadus" žinoma fašistinis teismas tyli.

Negana to. Pažvelkime tik į fašistinių diktatorių valdymo politiką ir mes matysime, kaip jie „taupo". Juk šiandien vargu bau rasis pasauly kita tokia šalis, kur butų tiek išleidžiama valdžios pinigų įvairių šnipų, provokatorių ir banditiškos policijos islaikymui, kaip mūs mažoj, mužikiškoj Lietuvoj. Milijonus litų, kainuoja liaudžiai, tų visų visuomenes atmatų išlaikymas. Ir tos visuomenes atmatos, tie visi provokatoriai, žulikai, politiniai banditai, išlaikomi liaudies pinigais tuo tikslu, kad tą biedną liaudį laikyti pavergus ir dar labiau išnauduoti. Ar gi ne skaudi musų krašto tragedija, kuria privalo kiekvienas blaivus Lietuvos pilietis susirupinti.

Ir štai tie *niekšai ir vagys* turi ant tiek nachališkumo, kad dar drįsta savo melu persisunkusioj spaudoj mulkinti visuomenę, pasakodami jai pasakas apie taupumą! Ar ne juokinga? Kam tos pasakos pasakojamos. Jei fašistai jas rašo sau — tai bereikalingai vargsta. Nes vagys niekados nebuvo ir nebus taupiais. O, jeigu tas pasakas rašo liaudžiai, tikslu mulkinti akis, tai taipgi bereikalo eikvoja popierį. Musų krašto liaudis yra *perdaug taupi* ir jai pasakos nereikalingos. Todel ponai fašistiniai vagys geriau tyletumet ir darytumet savo „sumnenes (žinoma jei ją turite) rokundą" prieš besiartinantį lietuviškos liaudies teismą. Po liaudies teismo, kaip jus už savo „taupymo nuopelnus" atsidursite kalejime, ten tai iš tiesų išmoksite *taupumo*.

---

tosios šeimininkes pagaikščius ir kitus anų laikų Lietuvos šunims privalomus atributus.

Kokių neišmanelių, sakau, tų lietuvių seniau buta! Jie tiek laiko kentedami rusų ir vokiečių priespaudas, mus nemokėjo įvertinti. Juk mes šunes jau senai butume galeję ant savo uodegų atnešti Lietuvai nepriklausomybę ir ją apsaugoti nuo visokeriopių pavojų!

— ??!

Klaustuku man prašau nestatineti! As jums tuoj įrodysių faktais, kad mes šunes ir dabar, va jau du metai, kaip išgelbeję Lietuvą nuo pražuties, visą laiką stovim jos nepriklausomybes sargyboj!

— ?

Taip, taip, sargyboj! Prasyčią netrukdyti. Kiekvienas sua yra sargas. Šiais laikais šua yra dar ir politikas. Kiekvieną valstybę valdo politikai, reiškia mes! Ko daugiau norit?

Kaip mes valdom, jus klausiat? Labai paprastai: įsakom, ir basta!

Aš, daleiskim, gyvenu Kretingoj ir valdau visą Kretingos apskritį. Kiti mano broliai valdo kitus apskričius. Iš apskričių sudaryta visa Lietuva su musų šuninyčios centru Kaune. Štai ir visa valdymo aparato gudrybe. Jeigu norite privesiu ir pavyzdį.

Aną dien Kretingos apskrities Valstiečių—liaudininkų komitetas sumane padaryti susirinkimą. Į susirinkimą atvyko trys valstiečių-liaudininkų komiteto nariai, karo komendanto atstovas, policijos atstovas, žvalgybininkas ir aš.

As kaipo gyvendamas drauge su žvalgybininku, susirinkime šale jo ir atsisedau, atydžiai ištempęs ant kedes savo kudlotą uodegą.

Valstiečių-liaudininkų komiteto pirmininkas atidaręs susirinkimą, perskaite dienotvarkę ir pradejo ją papunkčiu svarstyti. Pakol reikalai ejo grynai apie partinius dalykus, aš snaudžiau sau ramiai uodegę istempęs buk negirdžiąs. Bet kaip tik pirmininkas užsimine apie Valstybes reikalus, aš tuoj į jį savo suniškas akis dvyikt, uodegą krypt! ir vargsas pirmininkas tuoj nutilo!

Na, sakykite, ar mes, šunes, nestovim valstybes reikalų sargyboj?

Tokių pavyzdžių aš jums galečiau privesti ai, ai, kaip daug. Bet esu įsitikinęs, kad ir be to jus turite rimtą pagrindą drauge su manim sušukti iš džiaugsmo:

Šalin piliečiai ir jų politines partijos!

Lai gyvuoja Lietuvos šunes — politikai!

Alfa.

3. Studentai „juda".

Spalių men. pradejo „bruzdeti" lietuviški studentai. Pirmiausia „sujudo" musų humanitarai. „Sujudo", nes jau pradejo trokšti universiteto rumuose. Bet niekad neįsivaizdavau, kad musų studentų „judejimas" toks lepsiškas ir neorganizuotas butų. Nuejus į humanitarų susirinkimą, sušauktą tikslu išreikšti protestą del valdžios nesirupinimo universiteto rumais — nustebau. Nesenai ateję iš sodžiaus musų studentai pradejo taip sakant „protestuoti" kalbedami įvairias pasakeles apie tai, kad rumai ankšti, kad nera vietos ir t. t. Bet ne vienas iš tų jaunuolių, neturejo drąsos panagrineti giliau tą apverktiną padetį, kurioj yra musų besimokinantis jaunimas ir *kodel* taip yra.

Nejaugi musų studentai nemato, ar nenori matyti, kad *fašistinei valdžiai visiškai nerupi musų mokslo ir kulturos įstaigos*, kad dabartiniai tariamieji „tautos vadai" yra atkakliais priešininkais musų krasto *kultūrinio pakilimo* pilnoj to žodžio prasmej. Ne vienas iš studentų nedrįso to pareikšti viesai ir išrodyti faktais, kad fašistiniai diktatoriai rupinasi naujų *kalejimų statymu*, bet ne universiteto rumais. Pavyzdžiui, *Utenoj* naujam kalejimui pastatyti valdžia rado galimu paskirti 300.000 litų, žvalgybos išlaikymui net 5.000.000 — tuo tarpu universiteto rūmų statymui pinigų nera. Geda musų besimokinančiam jaunimui, kad jis prieš tokius faktus užmerkia akis ir tyli.

Taip „kovodami" studentai, už kulturines musų krasto įstaigas, o kartu ir musų krašto šviesenį rytojų, kaip jie lig siol „kovoja" nieko neatsieks, nes budeliški „tautos vadai" nera ant tiek mielaširdingi, kad išgirstų trokstančių studentų balsą. Studentija ir ypač pažangioji jos dalis turi pasirinkti kitonišką kovos kelią.

Šiandien troksta netik studentai ankstuose universiteto rumuose, bet *troksta visa Lietuvos liaudis* nuo kazermiškos ir kalejimiškos atmosferos. Liaudies troškulys yra daug sunkesnis ir baisesnis negū studentų, nes liaudis troškinama dvasiniai. To dvasinio ir fizinio troškulio kaltininkais yra fašistiniai diktatoriai. Tai turi buti aišku besimokinančiai studentijai. Ir todel studentija, jeigu jai iš tiesų norisi atsikratyti to troškulio, privalo stoti į revoliucines kovos eiles kartu su visa revoliucine Lietuvos liaudies demokratija. Studentija gales susilaukti tik tuomet naujų ir erdvių kulturinių įstaigų, kai liaudis sutriuškinusi fašistinę diktatura ir sudaužiusi troškaus fašistinio kalejimo sienas pradės naują kulturines kurybos gyvenimą musų atsilikusiame krašte. Tuomet tik, vietoj kalejimų rumų, bus statomi kulturinių įstaigų rūmai.

4. Vytauto jubiliejus.

Subruzdo musų „patriotai" priešaky su nesenai susitverusią iš visokių dvarininkiškų išperų nususųsią „bajorų sąjunga", besiartinant Lietuvos kunigaikščio Vytauto jubilejui. Ruošiasi visi tie ponai mineti 500 m. sukaktuves nuo to kunigaikščio mirties. Keista tiesiog darosi ziurint į tą visą „patriotišką" komediją, kurią su tokiu „tautišku" įkarščiu ruošiamasi vaidinti. O viskas tas daroma ne juokais. Fašistiniai „tautos vadai". kuriems dar iš galvos neišgaravo monarchistines iliuzijos, jau pakrikštijo musų universitetą „Didžiojo kunigaikščio Vytauto" vardu. Visi kiti „patriotiškieji" spekuliantai išdirbo tam jubiliejui programą ir t. t. Žodžiu, komedija jau yra pilnoje eigoj.

Bet, kai blaiviai ir realiai galvojant pažiuri į visą tą lošimą galvoj kyla klausimas, kodel taip daroma? Kokie nuopelnai to istorinio avantiuristo Vytauto yra šių dienų Lietuvai? Ar galima jį už tai vadinti didžiuoju ir švęsti jo jubilejų, kad jis budamas visagaliu, savo laiku vietoj lietuviškos kalbos visur įvede baltgudžių kalbą? Arba už tai, kad jis trokšdamas valdžios, bego pas amžinus Lietuvos priešininkus kryžuočius ieškodamas pagalbos ir jiems atiduodamas didžiulius Lietuvos plotus? Kame musų „patriotų" ruošiamos jubiliejines komedijos logika — sunku pasakyti. Bet kuriais tikslais jie tuos „didelius" kunigaikščius mini— kiekvienam aišku.

Kas del musų universiteto perkrikstijimo, tai taipos daugiau negu juokinga. Ir iš tiesų. Taip vadinamos demokratines Lietuvos Respublikos aukščiausioji mokslo įstaiga, pavadinama tuo žmogaus vardu, kuris yra visiškai svetimas šių dienų po karo gimusiai Lietuvai. Dabartine Lietuva, atgime deka lietuviskos liaudies, kurios bočiai tokių Vytautų buvo žiauriausiai kankinami. Ir štai siandien užuot pavadinti musų universiteta tų žmonių vardu, kurie pašvente visą savo gyvenimą musų krašto kulturinei-tautiniam atgimimui, kaip tai Dr. Jonas Basanavičius arba Dr. Vincas Kudirka — Universitas pavadinamas puslaukinio kunigaikščio Vytauto vardu.

Kartu su universito pakrikštimu—fašistai pakeite ir universito statutą, veik visai atimdami jam autonomines teises. Kiekvienas kulturingas žmogus, žino, kokią reikšmę turi mokslui universiteto autonomija, bet šį paradytą barbarišką žygį iš fašistų puses, kaip studentai, taip ir profesura sutiko tylejimu. Tai yra labai liudnas reiškinys. Fašistai pakeisdami universito statutą ir atimdami jam autonomines teises, turejo aiškų politinį tikslą: *įsiviespatauti universitete*. Gi jų noras įsiviespatauti universitete aiškus: *užgniaužti visas pažangiosios studentijos organizacijas ir tempti besimokinantį jaunimą savo bučiu, darant jį fašistines diktaturos ramščiais*.

Jei studentai nerimsta del ankstų universiteto rumų — tai jų šventa pareiga protestuoti ir prieš universiteto autonomijos varžymą. *Nes ten kur nera mokslo laisves negali buti ir mokslines pažangos*. Tai privalo gerai įsidemeti besimokinanti studentija.

5. Čekoslovakijos 10 m. sukaktuves.

Š. m. spalių men. 28 dieną čekoslovakai minejo savo demokratines Respublikos 10 m. sukaktuves. Sukaktuvių proga patalpino ir lietuviški dienraščiai po vieną kitą straipsnį ir fašistinis „Lietuvos Aidas" 220 Nr. Bet visi musų dienraščiai, visai nepaduoda, kaip minejo Čekoslovakai savo sukaktuves ir nepraveda paraleles kaip musų „patriotai" minejo Lietuvos desimtmetines sukaktuves. Vieni dienraščiai to negali padaryti del fašistines cenzuros, o fašistinis „Liet. Aidas", kuris raso apie „vadų" gerbimą — to nedaro tyčia. O tas palyginimas butų labai įdomus.

Visi, kas seka užsienių spaudą, gerai žino, kad Čekoslovakija yra kulturinga ir demokratiška respublika. Per 10 metų ji taip puikiai susitvarke ir kulturiniai paženge labai toli pirmyn todel, kad joje yra demokratine santvarka, kurioj garantuotos teises ir laisves visų pažiurų piliečiams. Čekoslovakijoj gali laisvai veikti socialistai, komunistai ir visos kitos politines sroves. Todel nenuostabu, kad ten yra puikiai išvystytos darbininkų organizacijos, koperatyvai ir įvairios kulturines organizacijos. Be to Čekoslovakijoj, labai puikiai išvystytas suaugusių, švietimas ir bendrai svietimas. Todel visai nenuostabu, kad per tą dešimtmetį čekoslovakija padare labai didelę pažangą savo respublikos atstatyme, ir kad šiandien savo darbo vaisiais gali pasidžiaugti, žengdama toliau užsibrežtais pažangos keliais.

Tuo tarpu musų tautos dešimtmetines sukaktuves buvo minimos visai kitose apystovose ir visai kitokiu budu. Po dešimts metų taip vadinamo nepriklausomo musų gyvenimo, tų laisvių kurios kainavo daug gyvybių — Lietuvoj nebuvo ne šešelio. Visam krašte siau-

te ir tebesiaučia žiauriausia karo cenzura, teroras, karo stoviai. Visos netik politines, bet ir kulturinės liaudies organizacijos išardytos, iškrikdytos. Žmonių pilni kalejimai. Ar bereikia po to stebetis, kad ir pacios sukaktuves fašistinių budelių, palaidojusių visokias pilietines laisves, buvo paminetos labai barbariškų budu. Užuot įvesti visam krašte tų sukaktuvių paminejimui privaloma svietimą, užuot paskirti sumas suaugusių švietimui ir bendrai kulturinei musų krašto pažangai — fašistinlai budeliai pasitenkino užsakydami Čekoslovakijoj 50.000 medalių ir tomis blekomis apkabinedami įvairius snipus, provokatorius ir kitokiais visuomenes atmatas.

Be to Čekoslovakai minėdami savo tautos desimtmetines sukaktuves skiria milžiniškas sumas įvairių kulturinių įstaigų ir liaudies namų statymui; tuo tarpų musų vadinamieji „patriotai“ užuot griauti cariškus kalejimus kaip musų tautos pavergimo atmintį,— stato naujus kalejimus. Labai liudna ž urint į tuos visus reiškinius. Bet dar liudniau darosi, kad mes lig šiol kenčiam ant savo pečių, tuos fašistinius budelius, kurie musų kraštą pražutin stumia.

6. Rytas sutemo.

Fašistų talkininkams krikščionims demokratams nors po truputį ir pešiojamiems, bet vis delto prie fašistinio režimo sviete skaitus rytas. Jie visą laiką leido dienraštį „Rytą“, gyvendami viltimi, kad fašistai juos priims koalicijon t. y. prie bendro valstybinio livio, kur vel sutartinai smaugs liaudį kartu. Bet stai visai netiketai tas vilties rytelis sutemo ir vietoj „Ryto“ lapkričio 1 d. isejo *„Sutemos“*. Tas simboliškas dienraščio vardas „Sutemos“ yra itin charakteringas šių dienų Lietuvai, antrus metus skurstančiai po fašistinių diktatorių jungu. Bet ar krikdemams kalbeti apie musų krašto sutemas, kurie aktingai prisidejo prie jų įgyvendinimo musų kraste? Jie tik pamate sutemas dabar, kuomet dr. Leonas Bistras buvo nuvestas kelioms valandoms į kalejimą ir kuomet fašistinis Kauno Komendantas Saladžius uždare vienam menesiui jų dienraštį „Rytą“. Ankščiau krikdemams sutemų nebuvo. Jie džiaugesi ir tebsidžiaugia savo širdyje, kuomet buvo šaudomi komunistai, kuomet žveriškai buvo žudomi Taurages sukileliai ir kuomet vyko ir tebevyksta žiauriausia egzekucija visame krašte. Tuomet jiem sutemų nebuvo. O siandien tos sutemos taipos laikinos. Krikdemams vel greit prašvis skaistus rytas, kad tik jie gautų įlysti, kaip nors valdžion. Tai turi gerai įsidemeti visa revoliucine Lietuvos demokratija, kurią netik sutemos, bet žiauri reakcijos naktis, jau antri metai slegia. Revoliucine demokratija, turi atminti, kas jos naleimeje draugas ir kas priešas. Ji turi tai atminti todel, nes ji veda atkaklią kovą už skaistų revoliucines laisves rytą musų krašte ir neša visus tuos kovos sunkumus ant savo vargo pečių. O šiandien, visų musų pareiga, kurie iš tiesų jaučiame tų sutemų ir reakcinių naktų žiaurumą, suburti kovos eiles ir kovoti drąsiai toliau netik pries fašistinius diktatorius, bet ir pries visus tuos, kurie šiokiu ar tokiu budu tas sutemas musų kraste padeda fašistams palaikyti. O tokių fašistinių ramščių eilese pirmon eilen yra krikščionys-demokratai ir jiems panašus, svajojantieji apie koalicijos sudarymą su kruvinais liaudies fasistais.

7. Vagystes valdžios įstaigose dideja.

Lietuvos pastas nuo senai pragarsejęs dolierų kranstymu iš laiškų ir kitomis vagystemis. Tos vagystes dar labiau padidejo prie fašistines valdžios, kurią sudaro išsispecializavusių vagių šaika. Užgrobus tiems ponams valdžią, korupcija susisuko stipriausius lizdus veik visose valdžios įstaigose. Vagia ministeriai, vagia aukštieji valdininkai ir t. t. Žemesnieji gi valdininkai matydami, kad tų ponų niekas nebaudžia už jų darbelius, taip pat pradeda sekti „tautos vadų“ pedomis. Jeigu toks Smetona ar Voldemaras gali iš pavogtų valdžios pinigų pirkti sau namus užsieny — tai toks „Liet. Aido“ redaktorius Bagdonas mano sau, kodel jis negali pavogti kelios dešimts tukstančių ir taipos ką nors įsigyti juodai dienelei. M. Bagdonui nepavyko. Jis atsidure kalėjime. Bet taip kaip jis, galvoja ir kiti. Pavyzdžiui, Lietuvos Banko buhalteris (tautininkas) Lansbergis, arba koks ten Vilkaviškio Liet. Banko direktorius pasivogęs net 100.000 litų.

Po tokių „patriotiškų“ pavyzdžių duodamu „tautos vadų“, ką bekalbeti apie žemus valdininkelius, kurie yra ubagiškai apmokami. Jiems jau netoks „didelis griekas“ pavagiliauti. O tokių vagiliavimų pilną visur. Skaitykit tik laikraščių kronikas. Štai „Liet. Aido“ 223 Nr. paduoda žinutę, apie “paslaptingą aukso ir sidabro žuvimą iš pašto siuktinių“. Iš tos žinutes pasirodo, kad musų valdininkai ant tiek išsispecializavę išimineti auksinius ir sidabrinius daiktus iš užsienio firmų siuntinių, jog dargi ir antspaudos nepajudinamos. Bet puodas vandenį neša iki ąsa nutruksta. Taip atsitiko ir čia. Suseke paštininką, tulą Majauską ir areštavo. Dabar jis vargšas galvoja kodel jį areštavo, o kodel ne arestuoja tokių ponų kaip Smetona, Voldemaras ir komponija. Bet nieko nepadarysi. Gyvenime taip yra, kad mažiukai vagys kalejimuose sedi, o dideji „tautos vadais“ save vadina. Bet irgi bus viskas iki laiko.

Manau, kad netoli ta diena, kada liaudis patrauks tuos visus didžiuosius ir mažuosius vagis, pries revoliucinį liaudies teismą, kad jie pasiaiškintų ne tik už vagystes, bet ir už visas kitas šunybes.

C. K.

KORESPONDENCIJOS.

Kaišedorys. Aną sąvaitę pas mus buvo Saulių susirinkimas. Jame kalbejo žvalgybos viršininkas Dameeckas ir vienas karininkas. Ubagiška jų šnekta tik ir sukosi apie Lietuvos politinius emigrantus. Prisispyrę stengesi susirinkusiems įkalbeti, kad politiniai emigrantai emigravo ne už politinį veikimą, bet už banditizmą, kad jie dar Lietuvoje jau buvo lenkų agentais ir t. t. Girdejau kaip susirinkusieji kugždėjosi trukčiodami pečiais ir kraipydami galvomis: „ar šie ponai tokie durniai, ar jie mano mus durninti“. Kiti tilde murmejusius — „tylekite, nekliudikit kalbeti, juk turi gi vyrai kalbeti, kuomet už tai gauna pinigą“. Iš tų panaičių veidų matesi, kad ir jie patys supranta, kad savo durna kalba nieko neįtikins, bet... gauna lakalo, tai ir loja.

Šaulys.

Šnipai.

(13 burio žiniai).

Grybauskas Juozas, gyv. Kaišedoryse Savanorių g-ve Nr. 19, Šaulių vado padejejas. Šnipauja Šaulių tarpe ir šiaip „idomaujasi“ piliečiais.

Ivaškevičius Aleksandras, gyv. gelžk. stoty Vievy, gelžkelio sargas. Aukstas, pailgo veido, apižilis, 40—45 m. amžiaus Nuduoda buk užsiima platinimu nelegalės literaturos. Matomai turi uždavinį provokuoti gelžkeliečius.

Vasiliauskas Juozas, gyv. Muravjuokos kaime, Vievio val. Aukštas, šviesus plaukai, pailgas veidas, apie 28—30 m. amžiaus. Jam pavesta dabotl parubežio gyventojus. Jį žvalgyba retkarčiais areštuoja ir šnipavimo tikslais kalejiman sodina kartu su areštuotais.

Kalvariją. (Marjamp. ap.) yra nuo senai šnipas Jakutis. Savo artimiausiu padejeju jis turi tulą žydą, vadinama „Poselenčikų" ir dar kai kurius. Jakutis į akis visiems nuduoda labai geru. Jis delikatnas, suimtųjų nemuša, jeigu bent kumšti kam panosen pakiša. Net pasigaili kartais: girdi, as čia nekaltas. Delikatnas šnipas Jakutis turi Marjampoleje pasodinęs į kalejimą nemaža žmonių, kuriuos jis įtaria Smetonos priešais esant. Varo į kalejimą net motinas su mažais kudikiais. Nuo vasaros pradžios sedi nabage dar viena Čiupliene, nasle, maži vaikai namie likę. Žerdeckiene su žindomu kudikiu ant rankų, taip pat visa vasara kalejime. Girdeti, kad Jakutis, už taip uolu tarnavimą, jau gavęs iš Smetonos uniformą ir „gediminą".

Šnipas Jakutis neriasi iš kailio. Nesenai jis atsiunte iš Kalvarijos „pasiuntinį" pas Žerdecką, kuris dabar, kaipo politinis emigrantas, gyvena Vilniaus krašte. Jakutis per savo „paslą" pasiule Žerdeckui stoti į žvalgyba tarnauti. Tuomet, girdi, gausi gerą atlyginimą už tai ir žmoną su kudikiu paliuosuosiąs iš kalejimo. Kadangi tą šlykstų pasiulymą Žerdeckas atmete, tai Jakutis Žerdeckenę su kudikiu laiko kalejime. Bet šito dar neužteko. Ateina žinių, kad Jakutis yra pasiutęs kai kam iš saulių net 2500 litų, kad Žerdecką nužudytų. Šiaip ar taip, girdi, reikia Žerdecko atsikratyti.

Kreipiame demesi Antano Smetonos į jo uolu šnipa Jakutį. Jis nera toks stambus provokatorius, kaip pulkininkas Škirpa arba kapitonas Majus, bet gyvis tos pačios reptilijų šeimos, todel paaukštinimų vertas.

Pašešupio Aidas.

Viktoro Černovo paskaita.

Š. m. lapkričio m. 26 d. pravažiuodas Vilnių buv. Rusijos Steigiamojo Seimo pirmininkas žymus socialistas-revoliucionierius Viktoras Černovas laike paskaitą temoj: „Fasizmas-bolševizmas".

Šitoks subendrinimas tų dviejų ekscentrinių valdymo formų iš pradžių atrodo visai neįtikimas, nes tos dviejų laikų valstybinio valdymo formos yra griežtai viena kitai priesingos. Bet kuomet prelegentas išanalizavęs pastatytas tezes, isvede fašizmą ir bolševizmą paralelei, tai nežiurint tų pagrindinių skirtumų bei priešingumų, esmėj gavosi tapatybe.

Diktatoriska valdymo forma, nežiurint kokia ji butų, ar tai sutraukta vieno asmens pavydale, kaip Italijoj, Ispanijoj, ir kitur, ar kolektyve, kaip sovietų Rusijoj, yra absoliutizmas paremtas prievarta, naikinąs visokias krašto piliečių laisves.

Šių laikų visoklos diktaturos, nera žmonių dvasines kultūros pakilimo rezultatas, nera jokios naujai išrastos tobulos valdymo formos, tatai yra ne kas kita, kaip liekana viduramžių vergijos, apvilktos juodais arba raudonais marškiniais. Kiekviena diktatura, remdamos tik prievarta ir, tariamos vienybes, vienodumo tikslais, naikindama kitokių pažiurų ir įsitikinimų, kaip atskirus piliečius taip ir ištisus visuomenes sluoksnius, yra griežtai priešinga demokratijai turinčiai principus: *valia daugumos, teises mazumai, teises atskiriems piliečiams.* Taigi tarp šių dviejų priešininkų—diktaturos ir demokratijos eina kova.

Moralistai mokina, kad ugnis reikia gesinti ne ugnimi bet vandeniu, atseit, kad pries piktą reikia kovoti geru, moraliai į jį paveikti. Tačiau, prelegento žodžiais tariant, tas morales desnys galima taikinti tiktai smulkiais atsitikimais kuomet piktas liečia atskirus asmenis. Bet kai jis apseda išlisą tautą, tai su juo galima ir reikia kovoti tik tokiomis pat priemonemis, t.y. statyti jega pries jegą.

Ta tauta, kuri neranda savyje jegų ir drąsos piktą nugaleti, pašalinti ir issiliuosuoti iš diktatoriško despotizmo, yra neverta laisves vergų tauta.

Tokios tai, trumpai sutraukus, gavosi mintys iš Viktoro Černovo paskaitos, kurios musų kovoj su įsigalinčiu Lietuvoj fašizmu butų priimtinos.

Kas liečia Sovietų Rusijos bolševizmą, mes apie jį butume kitokios nuomones. Jis yra vaisius ilgamečio darbo ir pasiryžimo visos eiles žymių veikejų, kurių tarpe ne paskutinę vietą užima ir soc. revoliucionieriai. O jeigu šiandien tas kudikis visai nepanašus į savo gimdytojus, tai čia kaltos aplinkybes kuriose jis gime ir augo.

Dori gimdytojai savo vaikų niekuomet neišsižada ir nestato jų vienon eilen su vieškelio patiltes razbaininkais.

Chryzanthema.

Kuo pats kvepia, tuo ir kitą tepa.

Krikščionių demokratų šulas, buv. „Ryto", o dabar „Sutemų" faktinasis redaktorius p. Bistras, kaipo padorus praktikuojantis katalikas pasieme kunigo pareigas ir su dideliu pamegimu dalina kitiems sventojo krikšto sakramentus. Štai „Sutemų" 12-ry, ištrukusį iš smetoninio kalejimo ir emigravusį į užsienį, buv. Seimo atstovą d-gą Januskį, be niekur nieko, stambiomis raidemis p. Bistras pakrikstijo judošiumi.

Dušios išganimo atžvilgiu, gal but, tas šv. sakramentų dalinimas kitiems, dalykas ir ne visai blogas, bet mes socialistai, budami laisvos minties žmones, visus burtus, taigi ir visokius sakramentus esame atmetę. Juoba, kad jie nesutinka su gyvenimo faktais ir logika. Pavyzdžiui, kunigai įkalbineja žmonems dangų, o patys jo nenori ir stengiasi čia pat ant griesnosios žemeles kuodaugiausia prisigraibyti turtų ir pasidaryti rojų. Arba vel, jie visiems dalina moterystes sakramentus, o patys save, kaip tai gudriai aplenkia, pragyvendami savo amželį be moterystes. Tokių priešingumų jie padaro daugybes ir privedžiojimai ne butinai reikalingi. Tačiau mums reikia išaiškinti atsitikimas su p. Bistru. Jis tą sventąjį krikšto sakramentą suteike d-gui Januskiui, o pats save visiškai pamiršo. P. Bistras visai iš savo atminties išleido faktą, kad apie metai atgal, kuomet pulk. Petruitis pragere pas Smetoną krikščionių demokratų „sąmokslą", jis, Bistras, nakčia isbego į užsienį ir krikščionių demokratų vardu kreipesi į *svetimos valstybes atstovus prašydamas pagalbos nuvertimui Smetonos „sosto".* Tie atstovai, žinoma, p. Bistrą pasiunte velniop. Tuomet p. Bistrui neliko nieko kito, kaip tik klauptis prieš Smetoną ir prašyti atleidimo nuodemių.

Nors Smetona, padariusiam atgaila p. Bistrui, nuodemes ir atleido, vienok faktas lieka faktu. Todel p. Bistras, kaipo ne kunigas ir jeigu ne veidmainys, judošiaus vardą privalo pirmučiausia pritaikyti *pats sau ir savo krikščionių demokratų brolijai*, kuri jį buvo įgaliojusi Lietuvos reikalus parduoti. O jeigu p. Bistras to „sakramento" pats nenori, tai neprivalo, kunigus pamegždžiodamas, kitiems jį bereikalingai kaišioti.

Prie progos turime pažymeti, kad vengdamas smetoninio kalejimo, į Vilniaus kraštą yra emigravęs ir krikščionių demokratų veikejas p. Ziedas, apie kurį bet gi p. Bistras iki šiol ne vienu žodžiu neužsimine.

Alfa.

Grybų pirklys jau katalikas.

Prieš kurį laiką atvyko Vilniun tūlas Ambroziejus-Aras iš Lietuvos. Pas sake esąs liaudininkas, už priešsmetoninį darbą turejęs begti iš Lietuvos. Apsigyveno emigrantų bendrabuty Gardine. Bet čia jis nepoilgo pasirode daugiau negu įtartinas ir todel turejo apleisti bendrabutį. Atvykęs Vilniun p. Ambroziejus-Aras kreipesi į emigr. komitetą prašydamas neskelbti jį esant provokatoriumi ir suteikti jam „morales paramos". Nieko ir nebutume skelbę, bet teko sužinoti, kad minimas p. Ambroziejus atsidure pas vilniečius lietuvius prisimesdamas neva tai krikšč. dem. darbuotoju. Žinome, kad p. Ambr. moka įkalbeti sveikam ligą ir nesistebetume, jei jis prie čionykščių lietuvių prisiplaktų. Bet, šiomis dienomis „Pirmyn" redakcijon užkliuvo laiškas vienos Gardino firmos į p. Arą, iš kurio aiškeja bene tikrais p. Ambroziejaus veidas. Kalbama firma praso p. Arą arba „grąžinti rankpinigius arba prisiųsti sukalbetas prekes". Pasirodo, kad p. Aras moka parduoti „džiovintus grybus" paimti rankpinigius ir paskui dingti iš pirkejo akių. Cia jau kvepia kriminalu ir todel perspejame tuos, kuriems gali tekti susidurti su tuo ponu. Pasiteiravus pas žinančius pasirodo, kad viskas, ką p. Ambroziejus pasakoje apie savo slaptą veikimą prieš Voldemaro valdžią nuo pradžios iki galo yra grynas melas.

Spaudos apžvalga.

Latvijos S. D. P. organas „Socialdemokrats" 263 n-ry atsispausdinęs ištisai iš „Pirmyn" 20 n-rio musų vedamąjį straipsnį sako, kad nepalankios kai kurių pažiuros į dalį lietuvių politinių emigrantų apsigyvenusių Vilniaus krašte, susidariusios neteisingai, deka Lietuvos fašistų ir jų agentų provokacijoms ir Latvijos demokratines spaudos lengvatikybei.

Be to, pažymi, kad „Lietuvoj fašistinis režimas isnaikino visas laisves: spaudos, draugijų, susirinkimų ir t. t. Už savo įsitikinimus Lietuvos kalėjimuose sėdi apie 1000 politinių, daugelis, dešimtų sušaudyta, apie 700 emigravusių į užsienius, is jų 150 Latvijoj.

„Lietuvos ekonomine padetis labai liudna: nederlius, prekybinio balanso pasyvas fašistų valdymo laikais viršija 50 milijonų litų, bedarbe ir skurdas didesnis negu Latgalijoj, tik skirtumas tame, kad pas mus tuo reikalu kalba ir kaiką daro".

Taip. Lietuvos liaudžiai krito sunki dalia. Vos tik suspejusią pasiliuosuoti iš svetimos vergijos—prislege dar žiauresni savieji iš vergų kilę despotai.

Lietuvos darbo žmones sunkioj kovoj už savo žmoniškas teises turi vilties sulaukti ir is draugų latvių morales paramos.

Laiškas Redakcijai.

Gerbiamoji Redakcija!

„Sutemos" („Rytas") pranesa, kad į Vilnių atbegęs dar vienas „judošius" ir tą vardą lengva širdimi primeta man. Nesuprantu kodel „Sutemų" („Ryto") redakcija taip greita yra mane sujudošinti, bet esu tikras, kad tas vardas man neprilips. Iš Lietuvos begau todel, kad nebuvo galima joj likti. Pernai IX-9 buvau areštuotas ir be jokio kaltes įrodymo ir net be jokio kaltinimo buvau laikomas kalejime, o vėliau ištremtas į Varnių belaisvių stovyklą, kur nežiurint sunkios ligos buvau kalinamas iki š. m. sausio mėn. 22 d. Isleistas iš Varnių turejau teisę gyventi tiktai Klaipedoj kur ir gyvenau iki VI. 30 dienos, kada vel buvau areštuotas. Ir šį kartą man jokių kaltinimų nebuvo patiekta ir nežinau kokiais sumetimais buvau suimtas. Išsedėjęs apie menesį kalėjime buvau jau pasmerktas į Varnių konc. stovyklą, bet nežinau kodel „susimylejo" ir ištrėme mane visam karo stoviui į vieną Mažeikių apskr. kaimą po policijos priežiura be teises peržengti kaimo sienas. Į mano kreipimąsi leisti man gyventi Kaune, Rokisky ar Klaipedoj, arba nors kaimą pakeisti gavau neigiamą atsakymą. Nežiurint visų tų tąsymų ir tyčiojimosi mielu noru buc likęs Lietuvoj ir dirbęs bet kokį darbą, bet rugti kaime be darbo, registruotis policijoj ir kasdieną laukti naujo aresto, to nelinkečia ne „Sutemų" redaktoriui.

Atvykęs Vilniun, kaip ir kiti pol. begliai, neišskiriant ne krikšč. dem., gavau leidimą apsigyventi. Lenkų valdžiai, kaip ir ankščiau Latvių valdžiai, esu širdingai dekingas už tą leidimą, nes neįsivaizdinu kur reiktų detis 400 Lietuvos polit emigrantų jei juos visur taip persekiotų, kaip tai daroma tevynej. Tarp kita ko pavelysiu sau pastebeti, kad neturejau reikalo daryti vizitus vietos administracijos įstaigose, kaip tai skelbiama, nes leidimas gyventi buvo ir be to suteiktas, o kitų reikalų ir tureti negaliu.

J. Januškis.

Vilnius, 1928. XI. 18.

Atitaisymas.

„Pirmyn" 19 n-ry tilpo korespondencija del nužudymo Birstone mokytojos Uskijasnienes, kurioj pasakyta, kad mokytoją Uskijaskienę pasmauge Tamošaitis.

Dabar iš autoritetingų šaltinių mums praneša, kad minetą mokytoją nužude ne Tamašaitis bet pralotas Olšauskas kuris jau yra toj byloj tardomas.

Redakcijos atsakymas.

Pažistamam X

Laiskas gautas. Pranesk ką žinai.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. „ZORZA" Spaustuvė Vilniuje.